

ONTWERP VAN GEMEENTELIJK ONTWIKKELINGSPLAN (GEMOP) VAN
DE STAD BRUSSEL
EN HET BIJBEHORENDE MILIEUEFFECTENRAPPORT (MER)

ADVIES VAN DE GEWESTELIJKE ONTWIKKELINGSCOMMISSIE

28 MAART 2024

Secrétariat Commission
Régionale de Développement
Gewestelijke Ontwikkelings-
Commissie Secretariaat

Rue de Namur 59
1000 Bruxelles
Naamsestraat 59
1000 Brussel

T +32 2 435 43 56
F +32 2 435 43 99
crd-goc@perspective.brussels [hier](#)
www.crd-goc.brussels [hier](#)

Gelet op de op 14 februari 2024 ontvangen vraag van de Stad Brussel om advies over haar ontwerp van Gemeentelijk Ontwikkelingsplan (GemOP) en het bijbehorende milieueffectenrapport (MER);

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 juli 2019 betreffende de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie;

Is de Commissie op 22 februari, 21 maart en 28 maart 2024 bijeengekomen;

Na het horen van de vertegenwoordigers van de Gemeente en de auteur van het ontwerp van GemOP; brengt de Commissie op 28 maart 2024 unaniem het volgende advies uit:

ADVIES

1. ALGEMENE BEPALINGEN

Brupartners betreurt dat het GemPDO aan het einde van de ambtstermijn wordt ingediend en dat de uitvoering ervan dus afhangt van de nieuwe gemeentelijke meerderheid die na de volgende verkiezingen zal worden gevormd.

Sommige reclamanten, waaronder de gemeente Anderlecht, Brupartners en de Raad voor het Leefmilieu (RLBHG), begrijpen dat de door het BWRO vastgestelde termijn beperkt is, maar door de indiening van het plan tijdens de vakantieperiode was er onvoldoende tijd voor een grondige analyse van het dossier. Ze betreuren het dat ze niet meer tijd hebben gehad om de ingediende documenten te bestuderen.

Brupartners en de RLBHG vinden de doelstellingen te vaag. Ze vragen om meer duidelijkheid over de termijnen en de uitvoering van specifieke maatregelen. Ze vragen ook om nauwkeurigere begrotingsramingen.

Om te vermijden dat het GemPDO zonder gevolgen blijft, zoals het geval was met het gemeentepan van 2004, herhaalt de RLBHG ten slotte het belang van echte monitoring- en evaluatie-instrumenten. In dit verband is de Raad ingenomen met het voorstel om het plan om de 2,5 jaar te evalueren en de burgers te informeren over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van zijn verschillende doelstellingen.

Dit betekent dat er voldoende middelen (financieel en FTE) beschikbaar moeten worden gesteld om een plan van deze omvang op te volgen. Deze middelen moeten expliciet worden vermeld. Het zou ook nuttig zijn om deze monitoringinstrumenten te coördineren met het Gewest.

Perspective merkt ook op dat het ontwerp van GemPDO geen specifiek luik bevat waarin het GemOP 2004 en de sterke en zwakke punten en verwezenlijkingen ervan worden geëvalueerd. Bovendien heeft de Stad tijdens de voorbereiding van het plan geen beknopte toekomstanalyse uitgevoerd. Het ontwerp van GemPDO voorziet in monitoring om de 2,5 jaar: Perspective had graag een beknopte evaluatie gehad van het GemOP van 13/12/2004. Terwijl de onzekerheden over de toekomst toenemen, helpt een dergelijke oefening, idealiter een gezamenlijke oefening, om trends te identificeren, onvoorziene kwesties te benadrukken en het element van onzekerheid in de planning te verminderen.

Perspective vraagt in dat verband om de kaartlegenda's, voornamelijk voor visie, te herzien om te zorgen voor een consistente weergave (bv. dikte van de lijnen, hellingshoek van de arceringen ...) en een betere kleurdifferentiatie. Sommige kaarten in het ontwerp van GemPDO zouden baat hebben bij meer uitleg over de informatie die ze presenteren (de ambitie 'stad die ademt': kaarten van parken, energiekaart, ambitie 'open en solidaire stad': keuze van springplankzones), en over hun tijdsbestekken (bestaand - gepland).

Perspective meent dat een focus op de dimensie gezondheid/welzijn ook nuttig zou zijn: rekening houden met gezondheid helpt om een evenwicht te vinden tussen sociale, ecologische en economische belangen.

Ook moeten bepaalde concepten worden verduidelijkt, zoals mobiliteitshubs, met name hun verband met Good Move, LIK's en het concept van livings labs.

De auteurs van het MER zijn van mening dat - hoewel het door de uitvoering van een kleiner aantal acties mogelijk zou worden om inspanningen en budgetten te concentreren op prioritaire kwesties en specifieke doelstellingen gemakkelijker zouden kunnen worden bereikt - dit het risico zou inhouden dat de opportuniteiten van het plan op het vlak van het milieu aanzienlijk worden beperkt of dat bepaalde belangrijke kwesties zelfs helemaal niet worden aangepakt, of toch minstens wat huisvesting en de circulaire economie betreft. Het lijkt hen gepast dat een plan om de ontwikkeling van de gemeente tot het jaar 2050 te sturen, een ambitieus programma bevat dat alle milieu-uitdagingen aangaat. Toch kan het aangewezen zijn om een algemene prioritering van de acties van het GemPDO op te stellen.

Wat de becijferde doelstellingen betreft: hoewel de analyse van het MER de toegevoegde waarde ervan benadrukt, zou het misschien goed zijn om het principe van hun implementatie en fasering te herzien, zodat hun voordelen voor langetermijnplanning niet worden beperkt en zodat het plan niet tegen 2030 verouderd is.

De Commissie was verrast door het ontbreken van een evaluatie van het vorige GemOP. Deze aanpak, die ook te vinden is in andere regionale plannen, wekt de indruk dat een project vanaf nul begint zonder dat daarbij de successen en de mislukkingen van het vorige plan worden geëvalueerd.

De Commissie heeft nota genomen van de uitleg van de Stad, die aanvoerde dat de doelstellingen van het vorige GemOP te algemeen waren, dat de uitdagingen intussen zo ingrijpend waren veranderd en dat doordat het GemOP niet was uitgevoerd, zij het niet zinvol achtte om een evaluatie uit te voeren. De Commissie merkte op dat er monitoring van het nieuwe GemPDO is voorzien, wat ze toejuicht.

De Commissie betreurt het gebrek aan prioritering van de uit te voeren acties. Ze vindt dat er te veel projecten worden voorgesteld in het GemPDO. Een classificatie van prioriteiten zou ze meer gewicht hebben gegeven en een duidelijker zicht hebben geboden op de begrotingsprioriteiten.

De Commissie neemt nota van het antwoord van de Stad, dat een strategische visie biedt voor de periode 2030/2050, maar dat de beslissingen niet mag vervangen die toekomstige colleges op een later tijdstip kunnen nemen.

Consistentie met gewestelijke instrumenten en verbanden met andere gemeenten

Bepaalde reclamanten, waaronder Perspective, Brupartners en de RLBHG, dringen erop aan om dit plan af te stemmen op andere gewestelijke plannen/strategieën/programma's/bepalingen die betrekking hebben op dezelfde kwesties: het LKEP, de plannen GoodMove en GoodLiving, de Biodiversiteitsstrategie, de Renolution-strategie, de RPA's, de SVC's enz. Maximale coördinatie met de gewestelijke autoriteiten is essentieel voor het succes van het GemPDO.

Ook dient rekening te worden gehouden met de sterke interactie met de lopende werkzaamheden op gewestelijk niveau: 'Pledge for biodiversity', wijziging van het GBP, visie op de site van Schaarbeek-Vorming, PGE, Good Soil-strategie enz.

Ze moedigen zoveel mogelijk overleg met de andere gemeenten aan, mochten de andere gemeenten in het gewest hun eigen plannen voor duurzame ontwikkeling opstellen of herschrijven.

De KCML stelt zich vragen bij het gebrek aan coördinatie tussen het GemPDO en het GPDO: waarom maakten de ruimtelijke reflecties geen deel uit van de grote kaarten waarin de visie en de ambities van het Gewest worden uiteengezet? De Commissie roept daarom op om dat verband tot stand te brengen of te verfijnen en om de diagnoses en ambities die in het GemPDO zijn verwoord, dienovereenkomstig te herzien.

De Stad Brussel onderhoudt banden met een aantal gemeenten en het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de maatregelen die in het plan worden getroffen, deze interacties aanmoedigen. Brupartners merkt op dat de andere gemeenten werden uitgenodigd om deel te nemen aan het openbaar onderzoek en vraagt dat rekening wordt gehouden met hun opmerkingen.

De RLBHG benadrukt dat het belangrijk is dat het GemPDO in overeenstemming is met de visie van het Gewest op het behoud van productieve activiteiten in het gewest, en dan in het bijzonder op de locatie Schaarbeek-Vorming.

De Raad is van mening dat het behoud van bepaalde productieve activiteiten op het gewestelijke grondgebied essentieel is en moet worden aangemoedigd. Daartoe moet zeker de nodige aandacht worden besteed aan de manier waarop deze activiteiten kunnen samengaan met de woonfuncties en de ontwikkeling van zachte mobiliteit. Hoewel het gebruik van de openbare ruimte door motorvoertuigen moet worden teruggedrongen, is de toegang tot het kanaal en de spoorwegen belangrijk voor het voortbestaan van productieactiviteiten.

Perspective is van mening dat het verschil tussen de 7 gebieden van de Stad en de strategische prioriteitszones niet eenvoudig te begrijpen is; het concept van prioritaire geografie is immers een goed concept, maar het moet wel worden verduidelijkt en onderscheiden van de verdeling van het gemeentelijke grondgebied in 7 zones.

De instelling vraagt de Stad om toezicht te houden op de programma's en werken die worden uitgevoerd voor en door de Richtplannen van Aanleg in elk van de Nexussen.

Volgens het MER moet het GemPDO van de Stad Brussel het mogelijk maken om de gewestelijke ambities van het GPDO op een meer lokaal niveau te verfijnen. Dezelfde thema's zijn terug te vinden in beide plannen, waarbij het GemPDO een concretere kijk heeft en meer in detail rekening houdt met de behoeften van de verschillende wijken in het bijzonder.

De Commissie is van mening dat het verband met het GPDO niet voldoende wordt benadrukt, evenmin als de verbanden tussen de 7 gebieden van de stad.

Participatie

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) betreurt het dat ze niet eerder betrokken is geweest bij het opstellen van dit nieuwe GemPDO,, dat nu in een zo goed als definitieve vorm ter analyse aan haar is voorgelegd, waardoor het onmogelijk wordt om eventuele fundamentele of structurele wijzigingen nog door te voeren. De KCML had graag de voorbereidende werkzaamheden van dit strategische dossier grondiger kunnen begeleiden, vooral omdat het plan tal van pagina's wijdt aan belangrijke erfgoedkwesties, waarover ze graag haar expertise wil delen met het oog op openheid en dialoog.

Met betrekking tot participatie wijst de RLBHG op het feit dat de Nederlandstalige versie van het GemPDO in een titel op p. 142 aangeeft dat burgers in alle besluitvormingsfasen van de Stad worden betrokken ("Burgers zijn aanwezig in alle besluitvormingsfasen van de Stad").

In de Franse versie luidt de titel (p. 143) "Des outils variés pour impliquer des citoyens divers" ("Gevarieerde hulpmiddelen om de diverse burgers te betrekken"). De Nederlandstalige versie lijkt daardoor ambitieuzer dan de Franstalige versie. De RLBHG is van mening dat de voorgestelde maatregelen ter verbetering van de participatie vrij zwak zijn en niet de ambitie weerspiegelen om de burgers "in alle stadia van de besluitvorming" te integreren.

Net als de KCML betreurt de Commissie dat zij niet eerder bij de voorbereiding van dit nieuwe GemPDO werd betrokken, ook al is dit expliciet voorzien in het BWRO.

Ze neemt nota van de wens van de Stad om de participatieprocessen te verbreden.

2. MOBILITEIT

Brupartners moedigt lokale overheden aan om binnen hun gemeentelijke bevoegdheden zoveel mogelijk de nadruk te leggen op multimodaliteit, infrastructuurverbeteringen en samenwerking met openbaarvervoersmaatschappijen.

Het is belangrijk om rekening te houden met het beperkte aanbod op het vlak van de mobiliteit en het belang van overleg bij het inrichten van haltes voor openbaar vervoer. Het is ook nodig om veiligere infrastructuur te ontwikkelen voor zachte mobiliteitsgebruikers, veiligere metrostations en treinstations te ontwikkelen, fietsenstallingen te ontwikkelen en veiligere fietspaden aan te leggen (aparte rijstroken, betere verlichting, behoorlijk onderhoud van (fiets)wegen).

Brupartners pleit ook voor grotere inspanningen voor een geïntegreerd openbaar vervoer door sociale tarieven in te voeren voor de Brupass XL (voor zover de Stad Brussel invloed kan uitoefenen op een dergelijke beslissing) en nodigt uit om autodelen meer aan te moedigen.

De gemeente Anderlecht vraagt welke oplossingen worden overwogen om de impact te verminderen van de verschuiving van het autoverkeer en de parkeermogelijkheden naar Anderlecht na de heraanleg van de Maurice Lemonnierlaan als "echte of denkbeeldige stadsrivier".

Perspective is van mening dat de uitbreidingen van de structurerende openbaar vervoersnetwerken (M3 naar Haren en vervolgens de luchthaven) en de kanaaltram onwaarschijnlijk lijken binnen de geplande termijnen: bij de ontwikkeling van het gemeentelijk grondgebied (actie 6.1) moet hiermee rekening worden gehouden.

Volgens de auteurs van het MER heeft de ambitie van "Een stad in beweging" betrekking op alle mobiliteitskwesies, en in het bijzonder op de bevordering van actieve vervoerswijzen, de versterking van het aanbod van het openbaar vervoer en de vermindering van het autogebruik. Het ontwerp van GemPDO stelt ook een doelstelling voor met betrekking tot het vervoer van goederen in steden, via stedelijke distributiecentra.

De Commissie wijst op de noodzaak om de oost-west voetpaden in de Vijfhoek te verbeteren (met name de Steenweg, die al het voorwerp is geweest van talrijke projecten die hier niet worden genoemd), evenals het openbaar vervoer. Voor het stadscentrum wordt ook benadrukt dat de leesbaarheid van het bovengronds openbaar vervoer moet worden verbeterd (spreiding van de terminals) en dat de ontbrekende verbindingen dringend moeten worden aangelegd (Tour & Taxis en Noordwijk enz.), met het oog op de decentralisatie van het stadscentrum die door het GemPDO wordt nagestreefd.

De ontwikkeling van het gebied Haren Noord is sterk afhankelijk van de voltooiing van Metro 3. De Commissie beveelt aan dat de Stad een plan B opstelt voor het geval dit project niet doorgaat.

Parking

Brupartners merkt op dat het de bedoeling is om op sommige plaatsen het aantal parkeerplaatsen te verminderen. Ze vestigt daarbij de aandacht op het feit dat een dergelijke vermindering gepaard moet gaan met voldoende openbaar vervoer op de beoogde locaties.

De RLBHG steunt het voornemen om parkeermogelijkheden op de openbare weg te schrappen in gebieden waar parkeerplaatsen buiten de weg onderbenut zijn en om het ombouwen van parkeerplaatsen te overwegen. De Raad vestigt echter de aandacht op de noodzaak van coördinatie met het gewestelijke niveau over het parkeerbeleid en de afschaffing van parkeerplaatsen op en buiten de openbare weg.

Met betrekking tot de parkeerplaatsen op het Heizelplateau vestigen Brupartners en de RLBHG de aandacht op de grote verkeers- en parkeerproblemen in dit gebied, zowel wat de bestaande situatie als de verwachte ontwikkelingen betreft. Op het Heizelplateau is momenteel een P+R in het noorden van Brussel met 100 parkeerplaatsen beschikbaar. Deze P+R is echter te klein om de stroom auto's vanuit het noorden van Brussel op te vangen en weggebruikers een degelijk alternatief te bieden zodat ze naar het openbaar vervoer overstappen. Bovendien voorziet het GemPDO niet in verbeteringen in de kanaalzone, waar het aanbod van het openbaar vervoer veel te beperkt is. Dit gebied, gelegen rond en voorbij de haven van Brussel, is overigens ook moeilijk bereikbaar na de heraanleg van de toegangsweg naar de A12.

Daarom vraagt Brupartners speciale aandacht voor dit gebied om problematische situaties te voorkomen en erop te anticiperen.

In het algemeen roept de instelling op om de toegankelijkheid tot dit werkgelegenheidsgebied zeker veilig te stellen.

Meer in het algemeen dringt Brupartners erop aan dat elke vermindering van het aanbod "parkeren op de weg" wordt gecompenseerd door een aanbod "parkeren buiten de weg", bezorgzones en aanzienlijke investeringen in vervoersalternatieven.

Het MER adviseert om waakzaam te zijn met betrekking tot de transities die gaande zijn op het vlak van de mobiliteit, die ook zouden kunnen leiden tot bepaalde risico's op het vlak van verzadiging van parkeerplaatsen en opstoppingen.

Net als het MER beveelt de Commissie aan om in het kader van het evaluatieproces van het GemPDO mobiliteitskwesties specifiek te monitoren.

3. HUISVESTING

Brupartners maakt zich zorgen over de kwestie van illegale Airbnb's en de risico's op een verergering van de 'toeristisering' van het centrum, en vraagt zich af wat in dit opzicht is gepland.

Brupartners roept de Stad Brussel op om er zeker voor te zorgen dat het stadscentrum niet alleen een toeristisch, werkgelegenheidscheppend, economisch en cultureel dynamisch centrum is, maar ook en vooral een centrum dat geschikt is voor zijn inwoners, zowel wat de huisvesting als de gemeenschapsvoorzieningen betreft.

De stijgende huurprijzen in sommige wijken, de impact van het overtoerisme op de bewoners van het stadscentrum en het gedwongen vertrek van de minder welgestelde bewoners naar de buitenwijken van de stad of buiten het gewest zijn uitdagingen die duidelijk naar voren komen in de diagnose van het plan.

Brupartners betreurt het feit dat voor deze kwesties geen multidimensionale analyse in het plan en de bijbehorende acties zijn voorzien.

Sommige reclamanten, waaronder de RLBHG en Brupartners, zijn van mening dat de doelstellingen met betrekking tot het aantal te bouwen sociale woningen ambitieuzer zouden kunnen zijn indien men de gewestelijke doelstelling van 15% sociale woningen per gemeente wil halen. De doelstelling van het plan om 900 extra sociale woningen te creëren is ambitieus, maar zou nog ambitieuzer kunnen zijn gezien de grote leegstand in het vastgoedpatrimonium van Brussel en het hoge aantal leegstaande kantoorruimten. Huisvesting blijft een groot probleem voor de Brusselaars.

De RLBHG is van mening dat de kwestie van gentrificatie meer aandacht moet krijgen in de diagnose van het GemPDO en in het daaruit voortvloeiende actieplan.

De Raad roept de Stad Brussel op om rekening te houden met de Renolution renovatiestrategie, die voorziet in een gemiddeld energieprestatieniveau van 100 kWh/m² /jaar voor alle woningen in Brussel

tegen 2050. In deze context lijkt het niet erg ambitieus om tegen 2030 te streven naar één enkel niveau/één enkele letter verbetering voor alle gemeentelijke sociale woningen die momenteel in de EPB-categorie F (276-345 kWh/m²/jaar) of G (> 345 kWh/m²/jaar) vallen.

De Brusselaars moeten kunnen genieten van sociale huisvesting met een behoorlijk EPB, die tegen aanvaardbare huurprijzen wordt aangeboden.

De Commissie is het eens met de RLBHG en vraagt de Stad om de gewestelijke strategie op dit vlak (RENOLUTION) in haar plannen op te nemen.

4. OPENBARE RUIMTEN

Brupartners gelooft dat de ambities voor een inclusieve stad hoger zouden kunnen zijn. De stad is een ruimte waarvan alle inwoners deel moeten kunnen uitmaken.

Alle openbare ruimten moeten toegankelijk zijn voor mensen met beperkte mobiliteit en voor mensen met kinderwagens, karretjes ... Er moet rekening worden gehouden met zachte mobiliteit, maar er moeten alternatieven blijven voor wie daar geen gebruik van kan maken (bv. parkeerplaatsen voor mensen met beperkte mobiliteit, zelfs in gebieden met beperkt verkeer).

Er zouden meer openbare voorzieningen moeten zijn om de ruimte bruikbaar te maken voor iedereen: concreet gesteld meer openbare toiletten (waarbij rekening wordt gehouden met het genderspect en mensen met beperkte mobiliteit), waterfonteinen, voldoende verlichting (om het veiligheidsgevoel te vergroten) en voldoende buurtcomités en buurtwachten om de betrokkenheid, de participatie en de veiligheid van de bewoners te garanderen.

De Commissie beveelt aan dat de Stad een strategie ontwikkelt om de gebruiksvriendelijkheid van de openbare ruimte te verbeteren, met name door de leemten in de voorzieningen (bankjes, toiletten, enz.) op te vullen.

Ze is ook van mening dat het tijd is om het onderwerp verlichting te objectiveren, en in het bijzonder het verband tussen de proportionele toename van verlichting en veiligheid - een verband dat intussen door meerdere objectieve onderzoeken wordt tegengesproken.

Deze lichtvervuiling, die rampzalig is voor het milieu (biodiversiteit, esthetiek) en de gezondheid (overprikkeling), blijft toenemen onder dit valse voorwendsel.

5. GROENE RUIMTEN/BODEMVERHARDING EN LUCHTKWALITEIT

De RLBHG is van mening dat er interactie moet zijn tussen de Stad en het gewestelijke niveau met betrekking tot de gemeentelijke doelstelling van 35% groene ruimten (op het grondgebied van de Stad) en de gewestelijke doelstelling met betrekking tot de bescherming van de biodiversiteit op 25% van het grondgebied.

Wat de doelstelling van een groen netwerk in de Vijfhoek betreft, adviseert de RLBHG dat lokale overheden kennis nemen van de studie 'Groen en blauw in de Stad', die al een voorstel bevat voor een groen netwerk in de Vijfhoek. De Raad is van mening dat de Visie 2050-kaart, die te vergroenen openbare ruimten in het paars weergeeft, niet erg ambitieus lijkt en vraagt zich af of deze kaart nog zal worden bijgewerkt.

De RLBHG merkt op dat het GemPDO geen gekwantificeerde doelstellingen bevat voor het beperken van het hitte-eilandeffect in de stad. Om een echte ambitie voor warmtereductie te bereiken, zijn demineralisatie en bodempermeabilisatie essentiële prioriteiten waarvoor duidelijke doelstellingen moeten worden vastgelegd.

De Raad merkt op dat het GemPDO streefwaarden vermeldt voor binnen- en buitenlucht op gevoelige locaties, maar dat deze alleen voor de binnenlucht in doelstellingen zijn vertaald. Ook de buitenlucht moet echter worden gemeten en verbeterd, en dan vooral in de meest vervuilde gebieden: de CurieuzenAir-studie toonde intussen aan dat de meest vervuilde plaats in het Gewest de Vlaamsepoort is.

De RLBHG vestigt de aandacht op het feit dat monitoren en controleren alleen niet volstaan om de luchtkwaliteit echt te verbeteren. Er moeten ook concrete acties worden voorgesteld, waarvan in het GemPDO niets terug te vinden is, met name indien niet aan de WHO-normen voor luchtkwaliteit wordt voldaan.

De Raad merkt ook op dat het Terkamerenbos lijkt te ontbreken in het GemPDO, hoewel dit een belangrijke voorziening is voor het bereiken van de verschillende doelstellingen van het plan.

De Commissie is het eens met het advies van de RLBHG.

6. INCLUSIEVE STAD

Brupartners en de RLBHG geloven dat de ambities voor een inclusieve stad hoger zouden kunnen zijn. De stad is een ruimte waarvan alle inwoners deel moeten kunnen uitmaken. Alle openbare ruimten moeten toegankelijk zijn voor mensen met beperkte mobiliteit en voor mensen met kinderwagens, karretjes ... Er moet rekening worden gehouden met zachte mobiliteit, maar er moeten alternatieven blijven voor wie daar geen gebruik van kan maken (bv. parkeerplaatsen voor mensen met beperkte mobiliteit, zelfs in gebieden met beperkt verkeer). Er zouden meer openbare voorzieningen moeten zijn om de ruimte bruikbaar te maken voor iedereen: concreet gesteld meer openbare toiletten (waarbij rekening wordt gehouden met het genderspect en mensen met beperkte mobiliteit), waterfonteinen, voldoende verlichting (om het veiligheidsgevoel te vergroten) en voldoende buurtcomités en buurtwachten om de betrokkenheid, de participatie en de veiligheid van de bewoners te garanderen.

Ze herhalen dat het belangrijk is dat de Stad in haar dienstverlening aan burgers rekening houdt met de digitale kloof. De Stad moet zoveel mogelijk Brusselaars bereiken die geen computer hebben of niet over de nodige vaardigheden beschikken om ermee om te gaan. Voor elke dienst moet een fysiek alternatief worden beschikbaar gesteld. Het gebruik van de telefoon om burgers op de hoogte te houden moet ook een prioriteit zijn. De websites moeten toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn, en de dienstverlening die online wordt aangeboden, moet even goed zijn op de website als op de mobiele versie (app en webpagina), aangezien veel Brusselaars wel een telefoon hebben, maar geen computer.

De Commissie is het eens met het advies van Brupartners en van de RLBHG.

Wat de sociale aspecten betreft, concentreert het GemPDO zich op huisvesting en openbare ruimten, zonder aandacht te besteden aan opleiding, werkgelegenheid, sociale bijstand enz.

De Commissie is van mening dat een nauwere band met het OCMW nodig is om het probleem van de toenemende dualisering aan te pakken, en dan vooral in het stadscentrum.

7. IMPACT VAN EVENEMENTEN EN TOERISME

De Commissie betreurt dat het beheer van de relaties tot de rest van het stadsleven niet aan bod komt. Op verschillende plaatsen geeft het Plan aan dat de evenementen- en de toerismesector een economische hefboom zijn, maar gaat het voorbij aan de compatibiliteitsproblemen met andere functies, zoals woningen, of met het milieukader: in het geval van de Vijfhoek wordt het 'overtourisme' een probleem voor de bewoners en voor de commerciële diversiteit. Het intensieve gebruik van parken en groene ruimten voor evenementen kan onherstelbare schade aanrichten.

De Commissie adviseert daarom om het plan aan te vullen met een hoofdstuk waarin de strategie van de Stad op dit vlak wordt beschreven.

8. CONCLUSIE

De Commissie feliciteert de Stad Brussel met het succes en de kwaliteit van haar project.

De Commissie maakt evenwel ook de volgende opmerkingen:

- *Zo betreurt ze dat in de ambities van de Stad niet die van symbool en vlaggenschipfunctie van viervoudige hoofdstad en zetel van belangrijke internationale instellingen zoals de NAVO zijn opgenomen. Die fundamentele dimensie wordt onzichtbaar gemaakt. De Stad Brussel, hoofdstad van het land (vergeet niet: de hoofdstad van België is niet het Gewest, maar wel de Stad), van de Europese Unie, van Vlaanderen en van de Fédération Wallonie-Bruxelles, behoort niet alleen toe aan de Brusselaars. Die fundamentele dimensie van de Stad (wat zou ze immers zijn zonder deze attributen en functies?) wordt slechts op een vage manier in de 'solidaire stad' vermeld en wordt te weinig uitgewerkt.*
- *De Commissie betreurt dat er een visie ontbreekt voor het specifieke karakter van de wijken. Er werden weliswaar Nexussen gedefinieerd, maar er wordt weinig nadruk gelegd op de specifieke kenmerken van deze kernen, hun sterke en zwakke punten, hun bijdrage aan de stedelijke verbeelding en de manier waarop ze kunnen worden ontwikkeld op basis van hun sterke punten.*

Ze merkt op dat het project te weinig expliciet verband houdt met het GPDO en onvoldoende geïntegreerd is in een visie op de ontwikkeling van het gewest. De Stad Brussel is geen alleenstaand organisch grondgebied. Ze moet in haar projecten rekening houden met andere buurgemeenten.

Dit geldt onder meer voor de Vijfhoek, de Louizalaan en de Europese wijk:

- *Vijfhoek: in het GPDO wil het Gewest het stadscentrum tot voorbij de Vijfhoek uitbreiden met het oude Molenbeek en wil het van het kanaal niet langer een grens, maar wel een ontwikkelingsas maken. Dit aspect komt echter niet aan bod in het ontwerp.*
- *Louizalaan: de Stad wil er opnieuw een promenade van maken, terwijl andere fundamentele stedenbouwkundige kwesties rechtstreeks verband houden met Elsene en Sint-Gillis.*
- *Europese wijk: dit gebied ontwikkelen betekent de aanwezigheid van Europese culturele instellingen toestaan, evenementen en activiteiten organiseren die ervoor zorgen dat Europa niet alleen voor een uitgestrekte bureaucratie staat, maar ook voor een gemeenschap van 350 miljoen inwoners, een ontmoetingsplaats voor Europese burgers. Op het vlak van de voorzieningen wijst de Commissie op de noodzaak om de laatste Europese school in de Europese wijk te vestigen (en niet op het voormalige NAVO-terrein).*

Met deze aspecten wordt in het GemPDO onvoldoende rekening gehouden. Gezien hun belang voor het gewestelijke project en hun specifieke territorialiteit, zou het verstandig zijn voor de Stad om voor de ontwikkeling van deze delen van het Plan een proces van samenwerking op te starten met de andere betrokken gemeenten, om ze erbij te betrekken en om ze structurerende elementen te maken van het Gewestelijke Plan met intergemeentelijk bestuur.

- *De Commissie betreurt het gebrek aan prioritering van de uit te voeren acties en meent dat in het GemPDO te veel projecten worden voorgesteld. Een classificatie van prioriteiten zou ze meer gewicht hebben gegeven en een duidelijker zicht hebben geboden op de begrotingsprioriteiten.*

De Commissie neemt nota van het antwoord van de Stad, dat een strategische visie biedt voor de periode 2030/2050, maar dat de beslissingen niet mag vervangen die toekomstige colleges op een later tijdstip kunnen nemen.

- *Ze vraagt om de samenstelling van de wijkraden niet te beperken tot de gemeentegrenzen, maar bruggen te bouwen met de 11 buurgemeenten. Aangezien de projecten van het GemPDO zich over het grondgebied van verschillende gemeenten uitstrekken, zou het verstandig zijn om een Wijkraad te hebben die niet op gemeente-, maar echt op wijkniveau wordt samengesteld.*

Indien een buurtdynamiek wordt gecreëerd die de gemeentegrenzen overschrijdt, zullen er in de praktijk verschillende Nexussen ontstaan die met elkaar samenhangen. Op die manier kunnen verschillende gemeenten hun financiële middelen bundelen en eventueel een beroep doen op het Gewest voor een SVC/RPA.

- *De Commissie adviseert om overal in de stad energiegemeenschappen op te zetten. De Stad Brussel heeft een buitengewone invloed op dit vlak, gezien het aantal openbare gebouwen dat ze bezit. De Stad Brussel zou het voortouw moeten nemen in deze energiegemeenschappen. Deze gemeenschappen moeten dringend worden ingevoerd en de overheid moet daarbij het voorbeeld geven. Dergelijke initiatieven vormen ook een financiële hefboom om lokale bewoners een stabiele energieprijis te garanderen, een sociaal tarief aan te bieden dat wordt toegepast op de energiegemeenschap en bovendien winst te genereren die voor groepsrenovatiwerkzaamheden kan worden gebruikt.*
- *Aangezien dit dossier op het einde van de ambtstermijn van het huidige gemeentebestuur wordt voorgelegd, adviseert de Commissie dat strategische ontwikkelingskwesties het onderwerp van publiek debat worden bij de toekomstige gemeenteraadsverkiezingen, waarbij de opties in de wijkraden worden besproken. Men zou van de timing kunnen profiteren om het GemOP als een centraal thema naar voren te schuiven in de verkiezingsdebatten, zodat het stadsproject het centrale thema wordt in de stedelijke democratie.*

BIJLAGE

CONTEXT

Het College van burgemeester en schepenen heeft op 23 november 2023 het ontwerp van het Gemeentelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GemPDO) goedgekeurd: BXL 2050. Dit plan geeft de stad een ruimtelijke en strategische richting voor de toekomst. Het nieuwe plan vervangt het vorige GemOP, dat dateert uit 2005 en dat nu verouderd is.

Het Gemeentelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GemPDO) wil een antwoord bieden op de huidige en de toekomstige uitdagingen waarmee de Stad Brussel wordt geconfronteerd. In lijn met het [algemene beleidsprogramma 2018-2024](#) zullen de doelstellingen die in het plan werden vastgelegd, leiden tot de uitvoering van concrete acties om deze doelstellingen te verwezenlijken, in overeenstemming met het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO).

Dit is geen algemeen plan voor het hele grondgebied, maar een plan dat rekening houdt met de context en het unieke karakter van elke wijk in de Stad Brussel.

Het plan is opgebouwd rond 7 duidelijke ambities die een breed scala aan onderwerpen bestrijken, van het fundamenteel verbeteren van het milieu tot het versterken van de relatie tussen de stad en haar inwoners. Het concept van de '**10 minuten stad**' is verankerd in dit plan, met als doel de voorzieningen die essentieel zijn voor het stadsleven, in minder dan 10 minuten toegankelijk te maken voor elke inwoner van Brussel. Dit instrument maakt het mogelijk om objectief aan te tonen in welke specifieke behoeften moet worden voorzien. Het zal worden gebruikt ter ondersteuning van strategische besluitvorming en zal ook een waardevol instrument zijn voor de burgers.

Het plan zal evolueren en de nodige instrumenten aanreiken om relevant te blijven en om de komende jaren correct te worden geïmplementeerd.

Het GemPDO is gestructureerd op basis van **7 grote ambities**, die zijn onderverdeeld in thema's en subthema's, en belicht verschillende opvallende diagnostische elementen, stelt principes en kaarten voor de ontwikkelingsvisies voor en wijst de Stad horizontale doelstellingen toe tegen de jaren 2030 en 2050:

1. Een gezonde stad;
2. Een stad in beweging;
3. Een veranderende stad;
4. Een open en solidaire stad;
5. Een nabije stad;
6. Een dynamische en intelligente stad;
7. Een participatieve en voorbeeldige stad.

Voor elk subthema schrijft het GemPDO strategische doelstellingen en een nauwkeurig actieplan voor met bijbehorende drijvende krachten en belanghebbenden, evenals resultaatindicatoren die regelmatig zullen worden gemonitord. Ter objectivering en verduidelijking van de bedoelingen van het GemPDO werd een milieueffectenrapport (MER) opgesteld.

De strategieën en acties van het GemPDO variëren sterk wat betreft hun territoriale verankering: de voorgestelde interventieschaalgrootten variëren van een alleenstaand gebouw of straat tot het hele gemeentelijke grondgebied, via de schaal van blokken, kernen van lokale identiteit of zelfs verschillende netwerken (groen, blauw, geel, bruin enz.).

Maar bovenal is het GemPDO cartografisch gestructureerd op basis van de 7 grote wijken van de Stad: de Vijfhoek, de Noordwijk, de Europese wijk, Laken, Neder-Over-Heembeek, Haren en de Louizawijk.

Aangezien de spatialisatie van projecten en acties de kern vormt van de doelstellingen van het GemPDO, werden er **7 prioritaire interventiezones** geïdentificeerd, geprogrammeerd en specifiek in kaart gebracht (Vijfhoek, Noordoostwijk, Noordwijk - Laag-Laken, Hoog-Laken - Mutsaart, Neder-Over-Heembeek, Haren en Zuidwijk).

Deze 7 'Nexussen' (opgevat in de zeldzame betekenis van 'complex netwerk', link, verbinding of knooppunt) zijn geografische gebieden met een hoog strategisch potentieel waarvoor het GemPDO adviseert om er fysieke projecten en acties te concentreren die verband houden met de openbare ruimte en gebouwen om de 7 transversale ambities te verwezenlijken en een hefboomeffect te benutten op de schaal van een van de 7 buurten.